

Examen HAVO

2011

tijdvak 1
maandag 23 mei
9.00 - 12.00 uur

geschiedenis (pilot)

Dit examen bestaat uit 27 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Door de tijd heen

De volgende historische gegevens hebben te maken met politieke moorden en staan in willekeurige volgorde:

- 1 Julius Caesar, de veroveraar van Gallië (het huidige Frankrijk), wordt in de Romeinse Senaat vermoord door senatoren die vinden dat hij te machtig is geworden.
- 2 Koning Lodewijk XVI, de absolutistische koning van Frankrijk die een grondwet heeft aanvaard, wordt door een revolutionaire rechtbank ter dood veroordeeld na een poging uit het land te vluchten.
- 3 Balthasar Gerards wordt ter dood gebracht, omdat hij de leider van de Nederlandse Opstand, prins Willem van Oranje, heeft doodgeschoten, maar de paus schenkt hem absolutie (vergeving van zonden) en de Spaanse koning beloont zijn erfgenamen.
- 4 De Amerikaanse president John F. Kennedy wordt doodgeschoten in Dallas. Sommige Amerikanen denken dat de Russen erachter zitten, de communistische vijand.
- 5 Johan de Witt, raadpensionaris van Holland, wordt in Den Haag door een woedende menigte gelyncht, omdat hij ervoor verantwoordelijk wordt gehouden dat de absolutistische Franse koning Lodewijk XIV grote delen van de Republiek heeft kunnen bezetten.
- 6 Kroonprins Frans Ferdinand van Oostenrijk wordt tijdens een rijtoer door Sarajevo doodgeschoten door een Servische nationalist. Dit vormt de aanleiding tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

2p 1 Zet deze zes gegevens in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Prehistorie en oudheid

Gebruik bron 1.

Op grond van deze vondsten kom je tot de volgende bewering:
Ötzi behoorde waarschijnlijk tot een landbouwsamenleving.

2p **2** Ondersteun deze bewering met twee aanwijzingen uit de bron.

Gebruik bron 1.

Voor wetenschappers die prehistorische samenlevingen bestuderen is de vondst van Ötzi een betrouwbare bron.

2p **3** Leg dit uit.

Gebruik bron 2.

Uit de door Thucydides beschreven omstandigheden is een voorwaarde af te leiden voor het ontstaan van het Griekse wetenschappelijk denken.

3p **4** Noem die voorwaarde en leg daarmee uit waarom de Griekse stadstaten gunstiger waren voor de ontwikkeling van het Griekse wetenschappelijk denken dan de situatie die Thucydides beschrijft.

In Rome staat de San Clemente, een kerk uit de twaalfde eeuw. Onder de kerk bevinden zich drie oudere bouwlagen (van boven naar beneden):

- 1 Een christelijke basiliek uit de vierde eeuw.
- 2 Een Romeins huis uit de eerste eeuw. Consul Titus Flavius stelde zijn kelder beschikbaar voor geheime bijeenkomsten van christenen.
- 3 Een Mithras-heiligdom. Deze Perzische zonnecultus kwam in de eerste eeuw naar Rome via de Oosterse provincies en was vooral onder soldaten populair.

Hierbij kun je de volgende bewering doen:

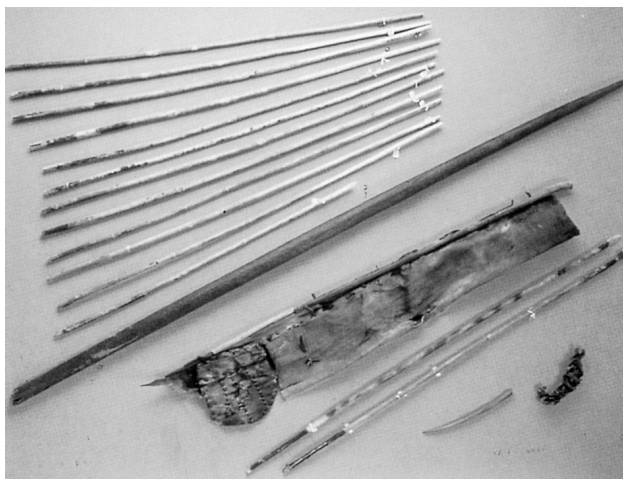
De San Clemente illustreert de opkomst van het christendom.

3p **5** Toon dit met deze drie gegevens aan, door bij elke laag aan te geven wat de positie van het christendom in die tijd was.

Prehistorie en oudheid

bron 1

In 1991 wordt hoog in de Alpen bij een gletsjer een bevroren, goed geconserveerd lichaam van een man gevonden, die de naam "Ötzi de gletsjermummie" krijgt. Uit onderzoek blijkt dat de man rond 3000 v. Chr. tijdens een tocht door de bergen is omgekomen en dat zijn lichaam direct daarna in het ijs is ingevroren:

Toelichting

Bij zijn lichaam worden onder andere aangetroffen:

- een aantal voor een deel onafgewerkte pijlen. Slechts twee vuursteenpijlen hadden een punt en waren bruikbaar. De twaalf andere waren nog niet klaar;
- een bijl van koper, met berkenteer en leren riemen vastgezet in een steel van taxushout;
- hertenleren schoenen gevuld met hooi.

In zijn ingewanden worden de resten van zijn laatste maaltijden gevonden: edelhertenvlees, eekhoorn en brood of pap van een tarwesort.

bron 2

De Griekse schrijver Thucydides schreef rond 400 v. Chr. over de geschiedenis van de Grieken vóór het ontstaan van de stadstaten:

Het land dat nu Hellas wordt genoemd, was in vroeger tijd niet regelmatig bewoond. De mensen trokken rond en verlieten hun huizen zodra ze werden bedreigd. Er was geen handel en ze konden niet veilig contact onderhouden met elkaar via zee of land. De verschillende stammen bewerkten hun eigen grond en hadden net genoeg om er van rond te komen. Ze verzamelden geen rijkdommen en beplantten geen extra grond, omdat ze zonder muren nooit zeker konden zijn dat ze het niet zouden verliezen door een aanval. Zo leefden ze en ze wisten dat ze niets van waarde konden verkrijgen. De rijkste districten veranderden constant van inwoners, bijvoorbeeld de landen die nu Thessalië en Boeotië heten, het grootste deel van de Peloponnesus en de beste delen van Hellas.

De middeleeuwen

Omstreeks 600 bekeerde Augustinus van Canterbury, die door de paus naar Engeland was gestuurd, koning Ethelbert van Kent tot het christendom. Dit paste bij de strategie die veel missionarissen in die tijd toepasten bij de verspreiding van het christendom.

- 2p **6** Geef aan:
- wat die strategie was en
 - wat zij hiermee hoopten te bereiken.

Gebruik bron 3.

Het ontwerp van het klooster Sankt Gallen past bij:

- 1 de economie van de vroege middeleeuwen en
- 2 het motto van veel kloosterordes: “Ora et Labora” (bid en werk).

- 4p **7** Leg dit uit voor beide onderdelen, telkens met een voorbeeld uit de bron.

De historicus Lettinck heeft de geschiedschrijving uit de periode 600-1500 onderzocht. Hij ontdekte dat:

- 1 in de zevende eeuw voornamelijk geschreven werd over de geschiedenis van christendom en kerk en
- 2 in de dertiende eeuw ook over de geschiedenis van vorsten en koninkrijken werd geschreven en
- 3 in de vijftiende eeuw er voor het eerst aandacht kwam voor de geschiedenis van individuele burgers.

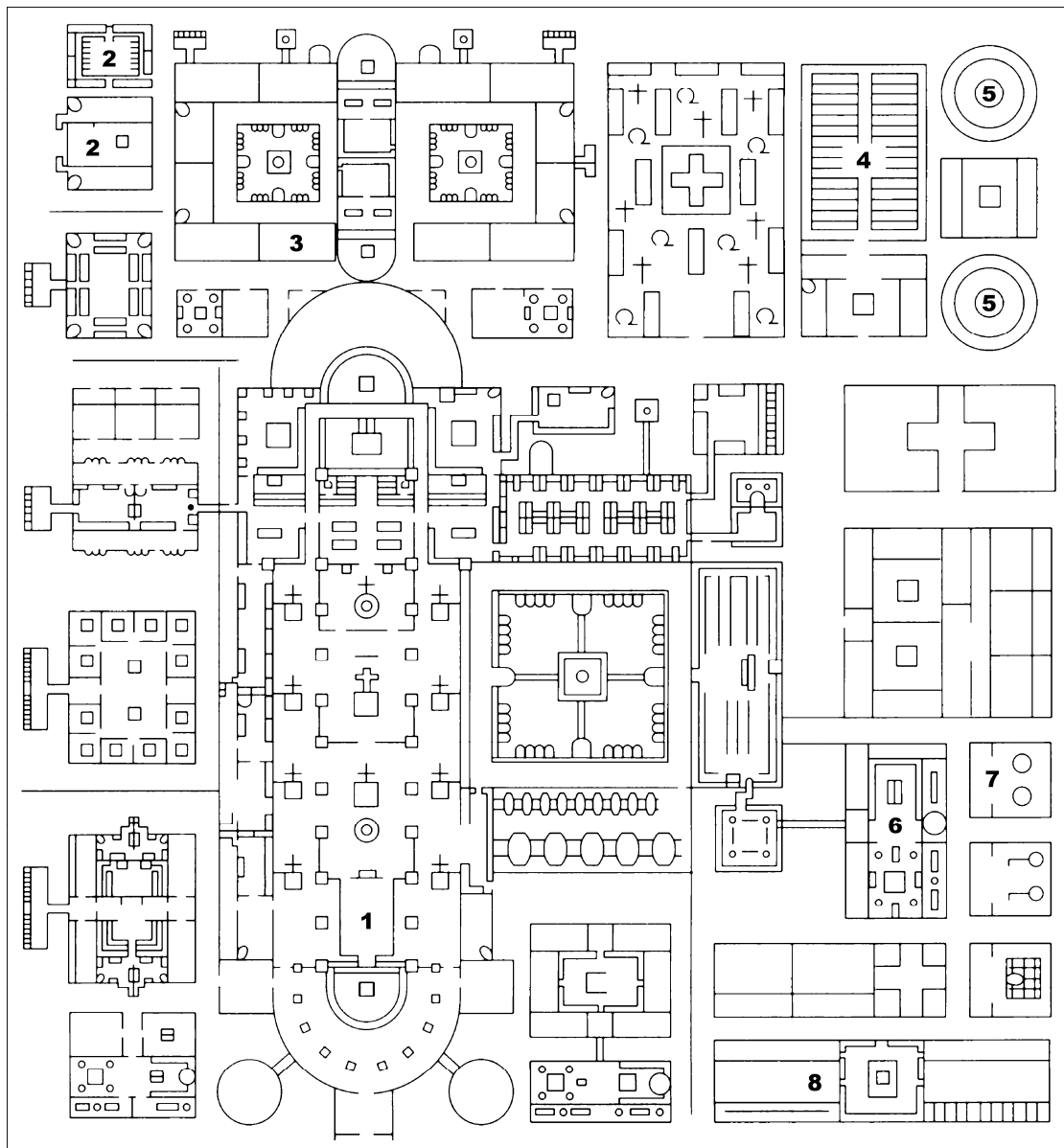
Hieruit trok hij de conclusie dat de onderwerpen van de geschiedschrijving in de middeleeuwen pasten bij de periode waarin zij werden geschreven.

- 3p **8** Leg dit uit voor elk van deze drie onderwerpen.

De middeleeuwen

bron 3

In de kloosterbibliotheek van Sankt Gallen in Zwitserland bevindt zich een oorspronkelijke tekening van het ontwerp van het klooster uit 820. Lange tijd werd dit beschouwd als het ideale model van een Karolingisch klooster. Hier een bewerking van deze tekening:

Toelichting

1 de kloosterkerk, 2 apotheek, doktershuis en kruidentuin, 3 ziekenhuis, 4 groentetuin, 5 ganzen- en kippenhokken, 6 bakkerij en brouwerij, 7 molen, 8 stieren- en paardenstallen.

Door de tijd heen

De volgende historische veldslagen staan in willekeurige volgorde:

- 1 In de Slag bij Nieuwpoort verslaat prins Maurits van Oranje een Spaans leger in de Nederlanden.
- 2 In de Gulden Sporenslag verslaan de door handel rijk geworden Vlaamse steden het ridderleger van hun Franse koning.
- 3 In de Slag bij Poitiers verslaat de Frankische hofmeier Karel Martel de islamitische legers die Europa binnentrekken.
- 4 In de Slag om Arnhem slagen Geallieerde troepen er niet in de brug over de Rijn te veroveren, zodat een deel van Nederland nog onder Duitse bezetting blijft.
- 5 In de Slag bij Trenton verslaan aanhangers van de Amerikaanse democratische revolutie onder leiding van generaal Washington de Britse huurlingentroepen in New Jersey.
- 6 In de Slag in het Teutoburgerwoud worden drie Romeinse legioenen vernietigd door een bondgenootschap van Germaanse stammen.

2p **9** Zet deze zes veldslagen in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 4.

Uit dit verslag blijken politieke, godsdienstige en economische motieven van deze ontdekkingsreizigers.

- 3p **10** Ontleen aan de bron een voorbeeld van elk van deze drie motieven.

Gebruik bron 4.

Een bewering:

Uit de beschrijving van de oorspronkelijke bewoners in deze bron kun je concluderen dat zij waarschijnlijk nog in de prehistorie leven.

- 2p **11** Leg met de bron uit welke redenering je hierbij volgt.

Een gegeven:

Omstreeks 1500 bestudeerde de humanist Erasmus de Bijbel aan de hand van de oorspronkelijke Griekse teksten. Hierdoor ontdekte hij in de gangbare Latijnse vertaling van de Bijbel veel fouten.

- 2p **12** Leg uit dat dit gegeven past bij twee kenmerkende aspecten van de zestiende eeuw.

Gebruik bron 5.

Twee beweringen:

- 1 In de tijd van William Harvey is in Engeland de invloed van de renaissance groot.
- 2 De werkwijze van William Harvey past bij de wetenschappelijke revolutie van zijn tijd.

- 4p **13** Toon de juistheid van beide beweringen met deze bron aan.

Gebruik bron 6.

Uit deze rede van Willem van Oranje is het godsdienstbeleid van koning Filips II af te leiden. Het politieke doel dat koning Filips II hiermee wilde bereiken past bij een kenmerkend aspect van de late middeleeuwen.

- 3p **14** Noem de kern van het godsdienstbeleid van koning Filips II en leg uit welk politiek doel hij daarmee wilde bereiken.

Twee gegevens:

- 1 In de Republiek speelde de adel in de politiek een ondergeschikte rol.
- 2 In de zeventiende eeuw was de Republiek de belangrijkste handelsnatie van Europa

- 2p **15** Leg uit welk verband er tussen deze twee gegevens bestond.

Gebruik bron 7.

Over Samuel Sewall kun je, op grond van deze bron, zeggen dat hij verlichte ideeën heeft op politiek gebied.

- 2p **16** Toon dit aan en geef aan welk verband er bestond tussen een ideaal van de Verlichting en het abolitionisme.

Vroegmoderne tijd

bron 4

De Portugese ontdekkingsreiziger Pêro Vaz de Caminha schrijft, na zijn aankomst in het tegenwoordige Brazilië op 23 april 1500, in een brief aan de Portugese koning Manuel I:

Dinsdagochtend gingen we weer aan land om meer brandhout en water te halen. Er waren weer elegant beschilderde inboorlingen. Cabral (de leider van de expeditie) beval ons dat wij rechtstreeks naar het kruis dat tegen de boom vlak bij de rivier stond, moesten gaan, dat wij moesten knielen en het moesten kussen, zodat de inboorlingen konden zien hoeveel respect wij ervoor hadden. (...)

Ze werken niet, telen geen vee, er is hier geen koe, geen os, geen geit noch enig ander dier dat gewend is aan de levenswijze van de mens. Ze eten slechts knollen die hier overvloedig groeien, en de zaden en vruchten die de bodem en de bomen zelf voortbrengen. (...)

Vandaag, vrijdag 1 mei, gingen we met onze vlag aan land. We begaven ons naar de zuidkant van de rivier, waar de plek ons beter leek om het kruis met de wapenschilden en de vaandels van Zijne Majesteit op te stellen. Vervolgens droeg pater Enrique de mis op. De Indianen die daar waren gingen bij ons zitten of knielen, zoals ook wij deden. (...)

Nicolau Coelho had tinnen kruisen meegebracht, die hij vervolgens stuk voor stuk aan hen uitdeelde. (...)

Dit land dat wij tot de zuidelijke punt hebben bezocht en waarvan we de noordelijke punt vanaf ons schip kunnen zien, moet zo groot zijn dat het een kustlijn van 60 of 65 zeemijlen moet hebben. Het binnenland leek zeer groot. Tot op heden zijn we er niet achter gekomen of er goud of zilver is, of enig ander metaal. Dit land is ongerept en als men het wil benutten, kan men er alles laten groeien, dankzij de zoete wateren die het heeft.

Op deze wijze, mijnheer, bericht ik Zijne Majesteit wat ik in dit land heb gezien.

bron 5

In 1628 publiceert de Engelse bioloog en arts William Harvey zijn werk "De motu cordis" (over de beweging van het hart). Hierin beschrijft hij de experimenten waarmee hij aantoont dat de mens een gesloten bloedsomloop heeft. Over zijn onderzoek schrijft Harvey:

Wat ik beschrijf is zo nieuw en nog nooit vermeld, dat door erover te spreken ik niet alleen vrees dat enkelen, maar dat allen zich tegen mij zullen keren. Want zo is de natuur van iedereen: de al geaccepteerde dingen te volgen, zodanig zijn de mensen begrijpelijk onder de indruk van de schrijvers uit de Oudheid. Ik heb herhaaldelijk (...) mijn nieuwe ideeën over de beweging en functie van het hart gepresenteerd in mijn lessen over anatomie. Ik heb ze reeds meer dan negen jaar bewezen door verschillende demonstraties (...) maar nu heb ik ze ook opgeschreven, omdat ik graag de anatomie wil doorgronden, niet alleen uit boeken maar ook door het verrichten van secties.

bron 6

In een rede op oudejaarsavond 1564 in Brussel geeft Willem van Oranje, op dat moment nog een belangrijk adviseur van koning Filips II, zijn mening over het godsdienstbeleid van de koning in de Nederlanden:

Het is nu de tijd om ronduit tegen de koning te spreken, want de toestand in het land is zo onheilspellend dat er iets gedaan moet worden. De koning vergist zich als hij meent dat in de Nederlanden, te midden van landen waar godsdienstvrijheid bestaat, de bloederige plakkatens nog langer te handhaven zijn. En hoezeer ik aan het katholieke geloof gehecht ben, ik kan niet goedkeuren dat vorsten over het geweten van hun mensen willen heersen en hun de vrijheid van geloof en godsdienst willen ontnemen.

Toelichting

Plakkatens zijn hier de maatregelen van de koning, waarmee strenge straffen werden opgelegd aan burgers die naar de Reformatie overgingen.

bron 7

In 1700 publiceert de Amerikaanse rechter Samuel Sewall het pamflet "The selling of Joseph" (de verkoop van Jozef). Hierin schrijft hij:

Het huidige grote aantal slaven in de provincie, en hun ongemakkelijk leven door hun slavernij, heeft velen aan het denken gezet of de grondslag van de slavernij wel stevig en goed genoeg is gelegd om het grote gewicht te kunnen dragen van het systeem dat daarop is gebouwd. Het is absoluut waar dat alle mannen, omdat zij als zonen van Adam mede-erfgenaam van hem zijn, in gelijke mate recht hebben op vrijheid en alle andere uiterlijke gemakken van het leven.

Toelichting

Volgens de Bijbel stammen alle mensen van Adam af.

Moderne tijd

- 1p **17** Veel historici laten de Moderne tijd beginnen met de Industriële Revolutie. Geef hiervoor een reden.

Gebruik bron 8.

Vanaf 1867 worden in de Nederlandse kolonie Nederlands-Indië spoorwegen aangelegd. Sommige wetenschappers zien spoorwegaanleg als een oorzaak én als een gevolg van het modern imperialisme.

- 4p **18** Leg beide elementen van deze opvatting uit, telkens met een verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 9.

Een interpretatie:

Tjerk Bottema neemt met deze prent stelling in een politieke kwestie uit die tijd.

- 4p **19** Ondersteun deze interpretatie door:
- de politieke kwestie te noemen die in de prent naar voren komt en
 - met de prent uit te leggen welke mening de tekenaar daarover hier weergeeft en
 - aan te geven bij welke politieke stroming hij zich daarmee aansluit.

Gebruik bron 10.

Stel: je ziet bij een bezoek aan Rome deze mozaïeken en je constateert dat deze mozaïeken passen bij het fascisme.

- 3p **20** Noem drie kenmerken van het fascisme en geef aan hoe die in de mozaïeken naar voren komen.

Gebruik bron 10.

Uit deze foto blijkt dat de Italiaanse fascistten een nieuwe tijdrekening invoeren, de Era Fascista.

- 2p **21** Leg uit wat zij daarmee willen laten zien.

Gebruik bron 11.

Deze poster uit de jaren dertig kan verbonden worden met twee kenmerkende aspecten van de eerste helft van de twintigste eeuw.

- 4p **22** Noem twee kenmerkende aspecten die aan deze poster kunnen worden verbonden en licht je antwoord telkens toe.

Gebruik bron 11.

Uit deze poster blijkt dat de NSB zich richt tot zowel de arbeiders als de middenstand en zich afzet tegen de sociaaldemocraten en kapitalisten.

- 4p **23** Leg dit uit door met de poster aan te geven waarmee de NSB:
- op de onvrede van de arbeiders probeert in te spelen en
 - op de onvrede van de middenstand probeert in te spelen en
 - zich afzet tegen de sociaaldemocraten en
 - zich afzet tegen de kapitalisten.

Gebruik bron 12 en 13.

In februari 1941 breekt in Amsterdam en omstreken de Februaristaking uit als protest tegen de anti-joodse maatregelen van de Duitse bezetter. Beide fragmenten zijn verschenen in een krant uit 1941 en gaan over de Februaristaking. De ene krant is Het Parool, een illegale krant, de andere de Leeuwarder Courant, een krant die van de bezetter mag verschijnen. Beide bronnen zijn subjectief in hun weergave van de gebeurtenissen tijdens de Februaristaking.

- 4p **24** Toon aan dat beide kranten subjectief zijn door:
- eerst op grond van de inhoud van beide bronnen uit te leggen welk fragment uit Het Parool en welk fragment uit de Leeuwarder Courant is en
 - daarna uit te leggen dat er in beide bronnen sprake is van een eenzijdige weergave van de gebeurtenissen in februari 1941.

Gebruik bron 14.

Uit deze bron kun je de volgende conclusie trekken:
Het in Boven-Digoel gevangenzetten van politieke tegenstanders had een onbedoeld gevolg voor de Nederlandse koloniale overheid.

- 2p **25** Ondersteun deze conclusie.

Gebruik bron 14.

Uit de bron blijkt dat de Nederlanders Salim en zijn medegevangenen geen nationalisten maar communisten noemen.

- 4p **26** Leg uit waarom de Nederlanders niet de term nationalisten, maar de term communisten gebruiken voor deze gevangenen.

Gebruik bron 15.

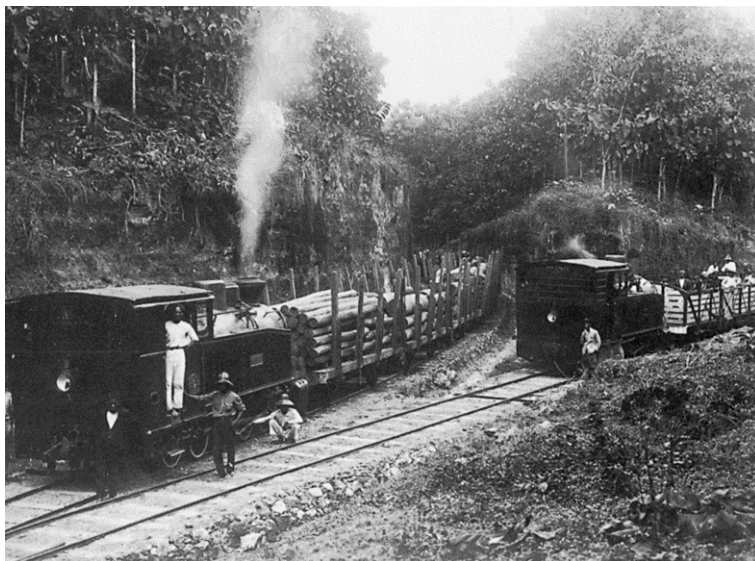
Idi Amin Dada gebruikt propaganda om zijn macht te bevestigen.

- 3p **27** Leg dit uit door aan te geven:
- welke politieke boodschap Amin met het T-shirt wil overdragen en
 - welke groep Idi Amin Dada wil bereiken met de politieke boodschap op dit T-shirt en
 - welke reden hij heeft om zijn boodschap op deze manier te verspreiden.

Moderne tijd

bron 8

Een foto van een spoorweg voor het vervoer van teakhout op Midden-Java, Nederlands-Indië:

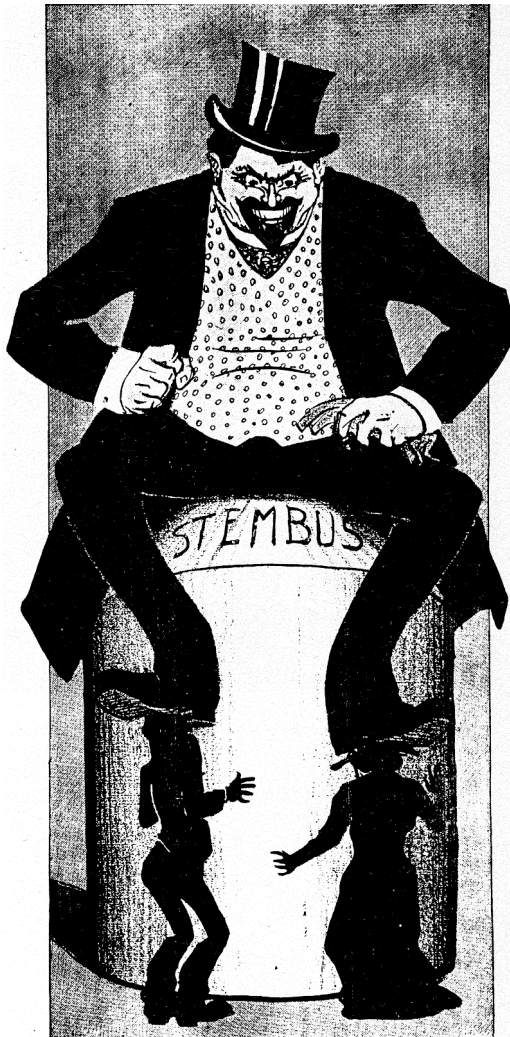

Toelichting

Spoorlijnen als deze werden gebruikt voor het vervoer van hout, rietsuiker en andere producten van het binnenland naar de kust voor verdere bewerking of transport.

bron 9

Een prent van Tjerk Bottema uit het tijdschrift De Notenkraaker uit 1909 met als titel "De zetel van het kapitalisme":

Toelichting

Op de bus staat "stembus".

bron 10

Twee mozaïeken op het Foro Italico in Rome, gemaakt na 1936, tijdens het bewind van de fascistische dictator Mussolini:

Tekst op het eerste mozaïek

“9 mei 14 E.F., Italië heeft eindelijk haar imperium”

Toelichting

E.F. is de afkorting van “Era Fascista”. Dit tijdperk begint met Mussolini’s machtsovername in 1922. In 1936 veroverft Italië Abessinië, het huidige Ethiopië in Afrika, om er een kolonie van te maken.

Onderaan de afbeelding staan zes fasces (= een bijl met daaromheen een roede van berkentakken. Dit was in de Romeinse tijd een symbool van macht).

Tekst op het tweede mozaïek

“Duce”: de aanspreektitel van Mussolini, leider

bron 11

Deze poster van de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) verschijnt in de jaren dertig in Nederland:

Teksten in de poster

Albarda zeilt; democratie is bonzenwelvaart; bonzen bouwen gerieflijke kantoren; bonzen dineeren; wij zijn binnen; de leden stempelen; per auto naar de Rivièra; democratie is werkersarmoede; schepen roesten; zij zoeken werk; de middenstand gaat ten onder; zoo wonen duizenden; fabrieken staan leeg; de werkloosheid neemt toe; schippers zoeken vracht.

Toelichting

Albarda: fractievoorzitter van de sociaaldemocratische SDAP in de Tweede Kamer.

Bonzen: invloedrijke, gewichtige personen.

bron 12

Fragment uit een krant, 27 februari 1941:

Het ANP (Algemeen Nederlands Persbureau) meldt:

In vervolge op politiemaatregelen, die ter vergelding van een (...) overval op een Duitse politiepatrouille moesten worden getroffen tegen een aantal Joodse elementen, zijn in de loop van gisteren te Amsterdam in een reeks bedrijven partiële (= deel) stakingen ontstaan. Een deel van de arbeiders en employé's van de genoemde bedrijven, (...) heeft zich tot het neerleggen van de arbeid laten opzweepen door raddraaiers, die zelf volgens de bekende methoden zoveel mogelijk op de achtergrond bleven.

bron 13

Fragment uit een krant, 4 maart 1941:

Dinsdag 25 februari brak 's ochtends vroeg een staking uit die spoedig een algemeen karakter bleek aan te nemen. (...) De arbeid in Amsterdam lag stil. De Amsterdamse arbeiders gaven op deze wijze te kennen hoe zij over de antisemitische uitpattingen denken, die de laatste tijd in de hoofdstad door de nationaalsocialistische raddraaiers van Duitse en Hollandse huize werden aangericht.

bron 14

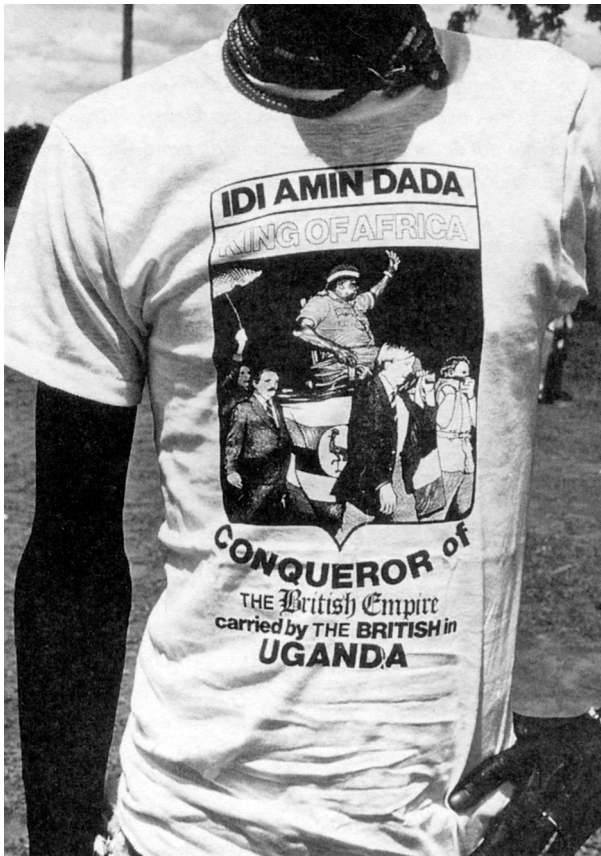
In 1973 publiceert Abdul Chalid Salim een boek over het gevangenkamp Boven-Digoel. In dit kamp op Nieuw-Guinea (Irian-Djaja) worden Indonesische politieke gevangenen geïnterneerd tijdens het Nederlandse koloniale bewind. Salim verblijft 15 jaar in het kamp als politiek gevangene:

Zo zouden populaire figuren als onze latere vice-president, drs. Mohammad Hatta, en de bekende staatsman Soetan Sjahrir naar Digoel worden verbannen. En zo zou dit oord dan terecht de rol van “bakermat van de Indonesische onafhankelijkheid” vervullen!

De benaming aan onze voorstrijders door de Nederlandse militairen, het plaatselijk bestuur, het politie- of gevangenispersoneel gegeven, liep nogal uiteen. Ze varieerde vooral in de gevangenis van “tuig”, “bandieten”, (...) tot “bendeleden” en “agitatoren”. Te Boven-Digoel werden we weer “staatsgevaarlijken”, “extremisten” of kortweg “communisten” genoemd. Deze laatste benaming was natuurlijk geheel foutief, omdat de Hollanders maar ál te goed wisten, dat wij, Digoelisten, uiteindelijk voor minstens 40% uit nationalisten bestonden. Maar het klonk voor de buitenwereld nu eenmaal aannemelijker alle geïnterneerden communisten te noemen. Bovendien trachtte men zo de vele miljoenen in de archipel wonende islamieten hierdoor enigszins te verzoenen met het bestaan van het ballingsoord. De vrees dat wij ooit nog eens door deze of gene als Indonesische vrijheidsstrijders zouden worden gezien, noodzaakte de koloniale machthebbers ons tegenover het grote publiek steeds als ongewenste “extremisten” voor te stellen. Het was dan ook voor ons in die tijd (...) moeilijk, zo niet onmogelijk, om de Hollanders duidelijk te maken, dat onze revolutie in wezen een algemeen volksontwaken inhield.

bron 15

Een foto van een T-shirt in Oeganda. De Britse kolonie Oeganda wordt in 1962 onafhankelijk. In 1971 pleegt de bevelhebber van het leger, Idi Amin Dada, een staatsgreep:

Toelichting

Op het T-shirt staat de tekst: "Idi Amin Dada, koning van Afrika. Overwinnaar van het Britse Rijk, gedragen door de Britten in Oeganda".

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.